

Esitutkinnan viipyminen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 28.4.2022 osoittamassaan kantelussa arvostellut esitutkinnan kestoa Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella asiassa 5560/R/30106/19.

SELVITYS

Poliisihallitus on antanut asiasta 15.6.2022 päivätyn lausuntonsa, jonka liitteenä on ollut Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen lausunto selvityksineen.

Käytössäni on ollut myös eduskunnan oikeusasiamiehen 11.2.2021 antama päätös EOAK/4727/2020 ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen 30.9.2020 oikeusasiamiehelle antama selvitys.

RATKAISU

Asian tausta

Kantelija oli kannellut poliisin menettelystä esitutkinnassa 5560/R/30106/19 eduskunnan oikeusasiamiehelle 2.7.2020.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos oli oikeusasiamiehelle antamassaan selvityksessä todennut, ettei esitutkintaa ollut suoritettu ilman aiheetonta viivytystä ja kiireettömyyden arviointi oli ollut virheellistä. Toimenpiteenään poliisilaitos oli muun ohella todennut, että poliisilaitos on saattanut tiedon virheellisestä jutun priorisoinnista tutkinnanjohtajien tietoon ja asia otetaan tutkintaryhmässä välittömästi käsittelyyn ilman viivytystä.

Eduskunnan oikeusasiamies on 11.2.2021 antamassaan päätöksessä EOAK/4727/2020 todennut Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen päätyneen siihen, että asiassa on menetelty virheellisesti. Poliisilaitoksen toimenpiteet huomioon ottaen, oikeusasiamies on katsonut, ettei asia edellytä häneltä muuta toimenpidettä kuin saattaa päätöksessä esittämänsä käsitykset poliisilaitoksen ja selvityksiä antaneiden poliisimiesten tietoon.

Otin keväällä 2021 omana aloitteenani tutkittavaksi poliisin menettelyn ihmiskauppaa koskeissa rikostutkinnoissa. Annoin asiassa [OKV/1233/70/2021](#) päätökseni 28.12.2021.

Käsittelin myös tämän päätöksen kohteena olevaa asiaa 28.12.2021 tekemässäni päätöksessä. Viittasin siinä edellä mainittuun eduskunnan oikeusasiamiehen päätökseen. Totesin, että valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen valvontatoimivallan rinnakkaisuuden vuoksi oikeuskansleri ei ryhdy uudelleen tutkimaan asiaa, jonka oikeusasiamies tai apulaisoikeusasiamies on jo tutkinut. Asiassa ei ollut tuolloin esitetty sellaisia uusia seikkoja, jotka olisivat antaneet minulle aiheen ryhtyä asiaa tutkimaan.

Tämän jälkeen oikeuskanslerille 28.4.2022 osoitetussa kantelussa arvosteltiin sitä, että asianomistaja ja hänen avustajansa eivät olleet kuulleet Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta asiasta mitään uutta eduskunnan oikeusasiamiehen eikä ratkaisuni jälkeen. Asianomistajan ja tämän avustajan tietojen mukaan esitutkinta asiassa oli yhä kesken. Lähetin kantelun tutkimiseksi Poliisihallitukselle osoittamani lausunto- ja selvityspyynnön 9.5.2022.

Itä-Uudenmaan poliisilaitokselta saadun tiedon mukaan esitutkinta on valmistunut 4.10.2022.

Säännökset

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. Pykälän 3 momentin mukaan esitutkintatoimenpiteet voidaan olosuhteiden sitä edellyttäessä asettaa tärkeysjärjestykseen.

Esitutkintojen viivästymisistä on laaja ylimpien laillisuusvalvojien, valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen, ratkaisukäytäntö. Siinä on todettu, että esitutkinnalle tai esitutkinnan aloittamista koskevan ratkaisun tekemiselle ei voida asettaa enimmäisaikaa, vaan hyväksyttävää aikaa on arvioitava huomioon ottaen asian laatu, laajuus sekä yksilölliset erityispiirteet. Myös esitutkintalain hallituksen esityksessä on todettu, että esitutkinnan asianmukainen kesto yksittäistapauksessa riippuu asian erityispiirteistä, muun ohessa sen laadusta ja laajuudesta ([HE 222/2010 vp](#) s. 189).

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Arviointi

Itä-Uudenmaan poliisilaitos oli 30.9.2020 todennut poliisipäällikön allekirjoittamassa selvityksessä, että esitutkintaa ei ollut siihen mennessä suoritettu ilman aiheetonta viivytystä ja asian kiireettömyyden arviointi oli virheellinen.

Tutkinnanjohtajana oli tuolloin toiminut A. Hänen jälkeensä tutkinnanjohtajana on 20.10.2020–21.1.2021 toiminut B ja 21.1.2021–8.3.2021 C. Selvityksessään rikoskomisario C on kertonut, että kyse on hänen osaltaan ollut ainoastaan juttujen siirtoihin liittyvästä teknisestä kirjauksesta tietojärjestelmässä ja tosiasiaassa tutkinnanjohtovastuu kyseisenä aikana oli rikoskomisario A:lla. Poliisilaitos ei ole toimittanut asiassa selvitystä B:ltä tai A:lta eikä poliisilaitoksen lausunnosta tai selvityksistä muutoinkaan ilmene toimenpiteitä tehdyn heidän tutkinnanjohtajuudessaan.

Tutkinnanjohtajaksi on 8.3.2021 tullut rikostarkastaja D. Selvityksessään D on kertonut, että asiassa tehdyn esiselvittelyn jälkeen hän on hakenut asialle syyttäjän 19.8.2021 ja keskustellut tämän kanssa esitutkinnan laajuudesta ja rikosnimikkeestä. Tämän jälkeen on otettu yhteyttä asianomistajaan ja hänen avustajaansa kuulusteluajankohdan sopimiseksi.

Rikostarkastaja D:ltä asia on siirretty rikoskomisario E:n tutkinnanjohtajuuteen 1.12.2021. Syy siirtämiselle on liittynyt tutkintojen keskittämiseen. Saadun tiedon mukaan E:n tutkinnanjohtajuudessa esitutkinta on suoritettu loppuun ja saatettu syyttäjälle syyteharkintaan 4.10.2022.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos on lausunnossaan todennut, että esitutkinta ei ole aiheettomasti viivästynyt oikeusasiamiehen antaman päätöksen jälkeen. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan esitutkinnan kestoon ovat vaikuttaneet tutkittavana olleiden asiakokonaisuuden laajentuminen ja tutkinnan keskittäminen, sekä resurssivajaus ja aiempien laiminlyöntien johdosta suoritettut henkilöstöjärjestelyt. Poliisihallitus on puolestaan todennut näkemyksensä esitutkinnan kes-

toon vaikuttaneen suurimmalta osin Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen selvityksessään esiintuomat seikat. Yleisesti Poliisihallitus on todennut useisiin vuosiin venyvien tutkinta-aikojen olevan ongelmallisia.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos oli jo 30.9.2020 todennut esitutkinnan aiheettomasti viivästyneen ja ilmoittanut ottavansa asian välittömästi tutkittavakseen. Poliisilaitos ei ole toimittanut selvityksiä tutkinnanjohtajien 30.9.2020–8.3.2021 välisenä aikana tekemistä toimenpiteistä. Toimenpiteitä ei siten ole tehty noin 5 kuukauden aikana sen jälkeen, kun asia oli ilmoitettu otettavaksi välittömästi tutkittavaksi. Asiassa ei ilmene syitä tälle.

D:n tutkinnanjohtajuuteen asia siirtyi 8.3.2021, jonka jälkeen asiassa on D:n mukaan tehty alustavia selvityksiä. Varsinaisesti D:n selvityksestä ilmenevä ensimmäinen yksilöity toimenpide on tehty 19.8.2021, kun asiassa on tehty syyttäjälle esitutkintalain 5 luvun 1 §:n mukainen ilmoitus tutkittavaksi tulleesta rikoksesta. Tämä on siis tapahtunut vasta lähes vuosi sen jälkeen, kun poliisilaitos oli todennut esitutkinnan aiheettomasti viivästyneen. D:n mukaan tämän jälkeen asianomistajaan ja avustajaan otettiin yhteyttä kuulusteluajankohdan sopimiseksi. D:n jälkeen tutkinnanjohtajana toiminut E on puolestaan todennut, ettei tutkinnalle ollut tehty 1.12.2021 mennessä mitään.

En voi edellä esitettyyn nähden vakuuttua siitä, että asia olisi otettu käsittelyyn ilman viivytystä, kuten poliisilaitos oli 30.9.2020 ilmoittanut tekevänsä.

Esitutkinnan viivästymisen syiden osalta huomioni on kiinnittynyt viimeisimpänä tutkinnanjohtajana toimineen rikoskomisario E:n selvitykseen. E on todennut, että hänelle siirretyn jutun merkinnöissä ei ollut kirjauksia jutun erityisestä priorisoinnista eikä hänen tietoonsa saatettu myöskään sitä, että eduskunnan oikeusasiamiehen mukaan asia olisi laatunsa puolesta tullut käsitellä kiireellisenä.

Asiassa jää epäselväksi, oliko myöskään ennen E:tä tutkinnanjohtajana toiminut rikostarkastaja D ollut tietoinen oikeusasiamiehen asiassa antamasta ratkaisusta tai poliisilaitoksen siinä asiassa antamasta selvityksestä. Tietämättömyyteen viittaa se, että D ei ole selvityksessään viitannut näihin.

Pidän tätä varsin ongelmallisena.

Poliisilaitos oli jo 30.9.2020 ilmoittanut, että asia otetaan tutkintaryhmässä välittömästi käsitteilyyn. Lopulta asia on päätynyt tutkinnanjohtajalle, joka ei ole edes tiennyt asiaa koskeneesta poliisilaitoksen kannanotosta ja oikeusasiamiehen päätöksestä. Selvää on, että uuden tutkinnanjohtajan olisi tullut saada näistä tieto. Tiedon välittäminen uudelle tutkinnanjohtajalle oli poliisilaitoksella epäonnistunut. En voi tähän nähden vakuuttua, että esitutkinnan viipyminen olisi

asiassa johtunut ainoastaan sellaisista seikoista, joihin poliisilaitos ei olisi kyennyt omilla toimillaan kyennyt vaikuttamaan.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos on lausunnossaan todennut, että jutun kiireellisyyttä koskeviin merkintöihin tullaan jatkossa vastaavissa tilanteissa kiinnittämään huomiota seurannan parantamisella. Poliisihallitus ei ole omassa lausunnossaan kiinnittänyt kyseiseen asiaan huomiota.

Viimeisimpänä tutkinnanjohtajana asiassa toimineen E:n ansioksi on luettava, että hän on itse tunnistanut rikosasian kiireellisyyden tietämättä aiemmin jo tehdystä priorisoinnista. Poliisilaitoksen menettely on kuitenkin johtanut hänet tutkinnanjohtajana hankalaan tilanteeseen. Kun jo tehdystä asian priorisoinnista ei ole ollut merkintää asiakirjoissa eikä tutkinnanjohtajalle siitä kerrottu, E on joutunut tekemään esitutkintojen priorisointia puutteellisten tietojen perusteella. Tutkinnanjohtaja on joutunut käyttämään asiassa osin turhaan aikaansa asian priorisoinnin harkintaan tietämättä poliisilaitoksella asiassa jo tehdystä linjauksesta. Hän ei ole myöskään tullut tietämään asiassa jo annetusta oikeusasiamiehen päätöksestä.

Kyse on siten ollut myös tutkinnanjohtajan työajan ja poliisilaitoksen resurssien käytöstä.

Asiassa ilmenneiden seikkojen perusteella kohdistan toimenpiteeni esitutkinnan viivästymisestä tutkinnanjohtajina toimineiden virkamiesten sijaan Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen johdon toimintaan. Poliisilaitosten eri virka-asteissa toimivien esihenkilöiden kuuluu ohjata ja valvoa alaisensa poliisihenkilöstön työskentelyä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen huomiota esitutkinnan viivytyksettömään toimittamiseen sekä tiedonkulkuun ja valvontaan esitutkinnan siirtyessä uudelle tutkinnanjohtajalle.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiassa lausuntonsa antaneelle Poliisihallitukselle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki